

У Ср. Карловцима, 1. маја године 1911.

СРПСКИ ПЧЕЛАР

ИЛУСТРОВАН ОРГАН „СРПСКЕ ПЧЕЛАРСКЕ ЗАДРУГЕ“

Издаје месечно једанпут.

УРЕДНИК

Јован Живановић

Бр. 6.

Чланови оснивачи „Српске пчеларске задруге у Руми“ плаћају једанпут за увек 50 круна, а редовни чланови I. реда 6 круна годишње; добивају једни и други лист бесплатно, а чланарину нека шаљу: „Управи српске пчеларске задруге у Руми“. Који нису чланови задруге а желе имати лист плаћају 6 Круна претплате.

Година
XV.

Др. ЂОРЂЕ РАДИЋ,

чувени, знаменити и најзаслужнији књижевник из пољске привреде прославио је 25. марта педесетогодишњицу својега неуморнога, плоднога и узорнога рада књижевничкога на пољу пољске привреде. Нека му Бог да здравља, да може још дуго радити на подизању економском својега сиромашнога народа!

Пчеларски календар.

(Мај.)

Природа се обукла у свечано рухо. Освануо је мили цветни мај. Неколико стотина биљака у својим цветним чашицама пружају пчелама слаткога нектара. Народи се оснажише, да све кишти пчела с краја на крај кошнице. Трутови већ лете и пчеле на окрајцима саћа изводе матичњаке, што је знак, да је ројидба на прагу.

Пчелар, који има поред американки и плетара, мора бити сада у пчелињаку од 8 сахати пре подне до 5 сахати после подне. Или мора имати чувара, који ће пазити, која се кошница ројила. Првенци се пуштају обично од 8 до 12 сахати а другенци хоће да се пусте и до 5 сати после подне. Американке треба вештачки изројити а не седети и чечити у пчелињаку по два месеца и витлати се за ројевима.

За ројидбу мора бити све спремно. Плетаре треба да имају почетке и те почетке треба тако наместити, да кад пчеле изведу саће, да саће удара сечмице на лето. У американке треба оставити оквире са вештачким саћем, јер се тим стаје на пут трутовском леглу, које односи много меда. Другенцима у американкама могу се дати почеци, јер другенци израде најлепше пчелиње саће.

Кад се стресе првенац онда се он до у вече склони на какво хладовито место а у вече на одређено место у пчелињак. Другенце треба оставити до у вече на оном месту, где смо их стресли, јер матица млада може да излети на спаривање. Тек у вече се метне другенац на своје место у пчелињак.

Кошнице, у које хоћемо да стресемо рој, морају бити чисте, да несу по њој баратали мишеви и пауци. Треба их добро очистити, и натрти матичњаком или лимуником. Почечи од саћа и вештачко саће такође треба да је чисто, не прашњаво и метљаво. Ако стресемо рој у нечисту кошницу хоће да остави своју кошницу и обично оде у неповрат. Рој хоће да остави кошницу, ако му је матица при излету пропала, или ако је нисмо у кошницу стресли.

Ако хоћемо рој да сместимо у американку прво ћемо га стрести у плетару а из плетаре у американку. Ако се рој ухватио на високом и незгодном месту, онда ћемо на мотку привезати оквир са отвореним леглом и рој ће, кад се оквир поднесе над рој, прећи на оквир, откуда га можемо стрести где хоћемо. Такова незгодна места, где се рој ухватио, треба после намазати гасом, терпентином или копривом, јер на место, где се један рој ухвати, хоће доцнији ројеви да се хватају.

Пчелар треба да зна, да је претерано ројење убијство за једну кошницу, јер не ваљају ни ројеви ни маторка. Од слабица нема пчелар хасне. Према приликама пчелар ће знати хоће ли пустити да му једна кошница да само првенац или још и

другенац. Ранији ројеви су бољи, јер себи зараде до зиме, а познији не могу да зараде и преко зиме умиру.

Ако нам је липа последња паша, то треба кошнице изројити до липе, да би и ројеви могли пашу од липе употребити. Пчелар треба да зна, да се ројидба може ускорити и може спречавати. Ројидба се ускорава: појачавањем и прихрањивањем. Спречава се сасецањем матичњака, додавањем вештачког саћа, одузимањем затворена легла, безматичењем и др.

У плетарама се спречи даље ројење, ако рој метнемо на место маторке а маторку на друго које место. На ројеве треба пазити, да ли воде правилно саће и да ли се младе матице у маторци и другенцу оплодиле, што ће се познати по леглу.

Ако удари рђаво време, па то време за дуже заокупи, треба кошнице без разлике прихрањивати, јер иначе не само да кошница не ће напредовати, него ће ударити натраг и доцнија паша не ће се моћи исцрпети. Мај месец показаће ко је какав пчелар.

Американке ћемо вештачки изројити. Ево овако: 1.) Узећеш празну американку, метнућеш у њу оквир с отвореним леглом спрам лета; један оквир са затвореним леглом поред њега; један оквир с медом и шест оквира с почецима, да пчеле могу градити саће. 2.) Ухватићеш матицу из маторке најбујније американке, даћеш ју празној американци са младим пчелама, које се на оквиру налазе, где је матица, па ћеш ту празну американку с матицом метнути на место најбујније американке, одакле си извадио матицу, а најбујнију американку на које празно место у пчелињаку. 3.) Све пчеле из маторке долетеће у празну американку и то је вештачки рој. У том роју вештачком имамо матицу, имамо младих пчела, имамо маторих пчела дакле све оно, што има и природан рој и још више: оквир с леглом, оквир с медом и племенита матица. 4.) У маторци је остала силесија младих пчела и за који дан добиће маторка жив лет. У маторци мора пчелар посећи све матичњаке осим једнога и то исто урадиће и после осам дана. Док се матица не излеже биће маторка пуна меда.* Ако је у мају лепо време то ће багрена у велико цветати и пчелар може ухватити чиста багреноваца. Пчелар треба да запамти ово: увек нека истреса ранији мед а познији нека оставља пчелама да на таквом меду зимују. Н. пр. ако су пчеле напуниле оквире багреновцем, то ће у липи ако буде паше, истрести багреновац и пчеле ће нанети липовац; а ако доцније буде паше од босиљка или ако смо кошнице пренели на пашу од босиљка то треба липовац истрести и пчеле ће напуниати оквире босиљковцем на којем ће врло добро презимити. Пчелар треба да познаје прилике свога краја, што се тиче паше, па ће се знати равнати и знаће оставити пчелама меда од последње паше, које има у његову крају. Који пчелар на ово

* в. „Привредник“ бр. 8. 1907. год. „вештачки ројеви“ од Јов. Живановића.

пази, тај онда узимљава своје пчеле сигурно и не ће у јесен кубурити прихрањивањем.

У мају месецу појављује се болест вртоглавица (мајска болест). Она се појављује негде и доцније. Ако пчелар примети ту болест треба у валовчиће с водом да метне помало соли. А може пчеле поред појила прихрањивати разблаженим медом, у који је додао мало соли.

И ако је месец мај царски месец, и ако се пева да је освајноу мили цветни мај, уме често овај месец да буде киповит и ветровит. За рђава времена треба кошнице прихрањивати, јер ако то не будемо чинили поквириће нам се цео рачун за ту годину.

Мај ће показати, који је пчелар вешт а који је што кажу: вежи одрешу.

Сима Жигић
парох.

Не бојте се пчела !*)

„Обрана је с животом скопчана
све природа снабдева оружјем“.
Бегот.

Познајем доста не само жена него и људи, који се боје пчелине жаоке, као и змијиних зуба, и који држе, да пчеле ништа друго не мисле, него да нас уједају. Зацело би било више и људи и жена, који би се пчеларењем бавили, да није тога претераног страха од жаока, који долази једино са непознавања пчеле и њене природе.

Ко је једаред ушао у пчеларски живот и мало боље проматрао пчелу, њен живот и њене навике морао је доћи до уверења, да је пчела једна од најмирољубивијих животиња.

Пчела боде или као што ми кажемо уједа, само онда, када је дужност зове да брани своју кућу и када је раздражимо. Пчелу највећма раздражава немир и све оно што њено јако осетљиво чуло мирисања и чувења не може да поднесе. Као што пчела не трпи некоје задахе, исто је тако драже и јако силовити мирис (парфими), за тим лупа и немир.

Далеко од кошнице пчела не ће никога напасти ни ујести осим ако нам се случајно удете у косу и у одело, или ако је сами случајно притиснемо. Можемо се шетати по цветним ливадама, по стрњици застртој старачцем, по мирисној гра-

*) Предавање држано на скупштини „Срп. пчеларске задруге у Кленку 4. (17.) нов. 1910.

дини, па нас ни једна пчела не ће напасти, мада их је тамо на хиљаде. Ако покушамо да узберемо цвет, на којем пчела медљани сок или цветни прах сабира, не ће пчела ни покушати да нам полети у очи, што је бунимо у послу, него ће мирно потражити други цвет само што нам не каже: „иди бео“.

Пчела је мирнија и мирољубивија животињца, него ма која друга наша домаћа животиња. Када само помислимо, шта све пчелар ради са пчелом, довољан нам је доказ, да је пчела необично мирна, стрпљива, па и плашљива животињца. Ако пчелар хоће, до капи јој узима њен мед, сасеца и руши јој њене воштане дворове, деци њеној одрубљује главе, целу јој кућу с краја на крај разметне, преручује их као пасуљ из кошнице у кошницу, затвара и убија им матицу, за коју их највећа љубав везује; искуцавањем натера их, да оставе пуну кошницу и сву слатку муку своју у њој, па да беже у празну кошницу, речју ради с њима шта хоће, па крај свију тих послова доле вешт и пажљив пчелар много пута не добије ни једне жаоке. Та да је пчела пакосна животиња крај хиљада и хиљада оштрих и отровних жаока, које би се у тренутку ока могле подићи да бране своју кућу, и које би у стању биле у неповрат одагнати свакога непријатеља, пчела у место да нам каже: „тијесна су врата уманику“, она трпи од човека муке свакојаке. Ни са једном домаћом животињом човек не поступа нечовечије, него са јадном малом пчелом, а то је баш знак да је пчела мирољубива животињца. Пчелар, који је једаред добро упознао пчелу и сазнао, шта она не воли и шта је раздражава, може по читаве дане и недеље радити у својем пчелињаку, па да не добије ни једне жаоке.

Свакоме практичном пчелару познато је, да пчеле за највеће непријатеље држе оне, који се непажљиво са лета кошници примичу. Куда ће веће опасности за кошницу, него када пчелар разметне сву кошницу и повади све оквире. Као што сам мало пре рекао, ако немамо душе, можемо истрести сав мед, из свију оквира извалити саће, упропастити легло па и матицу убити, а да нас ни једна пчела не уједе. Али ако се приближимо нагло кошници са лета или само брзо прођемо покрај лета, одмах ће нам полетети каква стражарица у лице. Туђица се не усуђује лако да на лето уђе у кошницу, јер стражарице будно са надигнутим пипцима пазе на сваку пчелу која на седало падне, него се радије увлачи

у кошницу кроз какву пукотину далеко од лета где стражарица нема. Пчелару не ће пчеле ништа, мада им открије кућу и прави чудо у њој, а дете које покуша да око лета клобара, може зло проћи од узбуњених стражарица.

Па шта је узрок томе, да пчеле наваљују већма на онога, ко им са лета долази, него на онога, ко им иза леђа много више зла и штете чини?

По мојем мишљењу, узрок је томе *подела рада у кошници*. Сви знамо, да је рад међу пчелама подељен; једне су свита матичина, друге су дадиље које хране, негују и греју легло, друге излучују восак и граде саће, једне лете на пашу и доносе мед и цветни прашак, друге уређују и ветре кућу, треће су гробарке, које износе из кошнице мртве, а неке су најпосле стражарице, које најпажљивије чувају лето и пазе на сваку пчелу, која у кошницу долази.

Пчеле које раде један посао, не старају се за други, док нешто необично не поремети тај распоред. Изгледа, да онај посао, којим се једна група пчела бави, сасвим потискује у страну бригу за другим послом. Тако и у ових пчела стражарица изгледа, да је инстинкат за чување кошнице потиснуо у страну све друге инстинкте. Пчеле којима је закон који влада у кошници, или ако је слободно рећи „дух кошнице“ одредио за неко време један посао н. пр. сабирање меда, грађење саћа, његовање легла и т. д. тако су обузете тим послом, да на друге послове и не мисле. Тако је и са стражарицама. Изгледа ми, да те пчеле не мисле ни на шта друго него на чување кошнице. Као год што војник, особито када је на стражи, мада зна орати, копати или који занат радити, оставља — заборавља на све, када узме пушку на раме, тако је и са пчелама стражарицама. Оне не мисле ни на шта, него на чување кошнице. Ко се несмотрено приближи лету, те изазове у њих ма најмању сумњу, на тога не штедимиче нападају, била то пчела, зоба, стршљен, или ма каква животиња, па и сам човек.

Стражарице нису само оне пчеле, које стоје на лету и на седалу него их има још много више изнутра на лету и околу лета, а можда и на патосу кошнице*). Ако је опасност

*) У групу стражарица сигурно спадају и оне пчеле, које се када отворимо кошницу, брзо по видовима кошнице пењу горе и које највише уједају. Пчеле које су на саћу ретко уједају, јер су забављене другим пословима.

велика, да је редовна стража, која је на лету, не може одбити, на дани знак на узбуну испада цела стража и прекриљује лето и седало. То је редовна војска кошнице. Док се та војска пред кошницом бори, друге пчеле гледају свој посао, не прекидајући га, као и ми људи зато, што наша војска негде бој бије. Али ако се стражи учини, да је још и та сила мала и да редовна војска не ће моћи одупрети се непријатељу, тада се позива у помоћ народна војска, узбуњује се цела кошница, јер у кошници бива као и у земљи када је опасност велика. Као што у држави у случају крајње нужде и ратар и занатлија и трговац и господин оставља сваки свој редован посао, па се маша оружја, тако и у кошници у случају велике нужде, прекида се редован посао па све пчеле потежу убојито своје оружје, као да чују поклич: „Славно мрите, кад мријет' морате!“ Али тада тешко ономе ко се нађе близу кошнице.

(Свршиће се.)

У прилог продавању и куповању ушећеренога меда.

Свршетак.

Зато, да би се укусу и захтевима и те публице могло задовољити, изнећу како Американци продају ушећерени мед.

Американци који хоће да продају ушећерен мед, што је особито згодно у зимње доба, сипају мед у мање канте од својих 30 кила. Те канте нису, као што су обичне наше канте округле, него су на четири ћошка, од прилике као канте од врло танкога лима. тек толико јаке, да могу одржати терет који је у њима. Да би се мед што пре ушећерио, премештају га у стаје са неједнаком температуром. Прво га метну у стају, где је топлине нешто изнад нуле, где постоји за који дан, за тим га пренесу у стају где је хладно за неки степен испод нуле, где опет остане неколико дана. Тако га селе, док се сасвим не ушећери. Да се мед што пре ушећери, треба га чешће промешати, а још пре ће се ушећерити, ако се у течан мед метне нешто ушећереног меда. Запамтити треба

да сувише јака хладноћа не да меду да се ушећери. На јакој зими мед ће постати врло густ, али се не ће ушећерити. Ушећеривању меда најбоље годи променљива температура, која се врзе око нуле.

Када се мед сасвим ушећери и постане потпуно тврд, расеку канту уздуж и опсеку јој дно. Лим се тада одлупи од меда а мед у облику канте у којој је био, остане на дасци, на којој је положен. Сада узму појаку челичну жицу, као што су јаче жице на тамбурама, па на сваки крај вежу парче дрвене пречаче, за које ће се држати рукама. Жица мора бити тако дугачка да може опасати ушећерени мед. За тим се провуче жица испод меда, за толико, колико хоћемо да нам коцке буду велике а одоздо над медом се жица укрсти, па се десном руком вуче леви крај жице, а левом руком десни крај, док се прва плоча меда не одсече. Да коцке правилне буду, пре него се жица почне вући и стезати око меда, намести се тако, да са свију страна подједнако далеко од краја опасује мед. Када је прва плоча меда одсечена, одвали се од комада и положи даље на даску, па се даље сече друга, трећа и т. д. плоча, док не буде цео комад ушећереног меда исечен на плоче, рецимо 5—6 цм. дебеле, секу се опет те плоче на дугачку парчад. А када се и ова дугачка парчад попречно исеку, добију се коцке ушећерена меда. Кома је познато, како се сече сапун, томе ће бити јасније ово што је до сада казано. Када је мед исечен на коцке, увије се свака коцка у парафинску хартију, на којој је наштампано име пчеларово, какав је мед и кратко упутство, како се ушећерен мед може отопити.

Као што видимо Американце мада покваре канту, која се после да опет оправити, налазе рачуна продајући ушећерени мед.

Ко жали канту, може направити узану а дубоку сандучад од јаких дасака. Ова су сандучад скована кратким ексерима, тако, да се могу клештама лако извући, а изнутра, особито на саставцима заливена су врелим воском или парафином. Да не би мед увлачио у себе из ваздуха влагу, те постајао на површини

воден, треба да та сандучад или калупи, имају своје заклопце. Течан мед или када се почне кристалисати, успе се у ту сандучад и остави у њима, док се сасвим не ушећери и не стврдне. Тада се ексери поваде и сандучад раставе, па се даље с медом ради, као што смо мало пре описали.

Тако се може радити само са оним врстама меда, које се јако ушећере, и које су када се ушећере јако тврде. Мед који се не ушећери јако, разуме се да се може сећи на правилну парчад.

Ово сам написао, да се види како Американци знају да и ушећерен мед изнесу у укусном облику на пијацу, и да задовоље и оне муштерије, које хоће да угладе не само својему грлу него и оку.

Американци продају ушећерен и неушећерен мед и у кесицама од јаке хартије, које су изнутра превучене парфимом. На тима кесицама, може бити наштампано све оно, што рекосмо за хартију, у коју се увија на коцке исечени мед.

Те кесице могу бити од $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$ и 1 килограма. Ово је особито добро за оне, који ушећерен мед продају на пијацама, а није рђаво ни за трговце, јер тако могу, када је навала, лакше и брже муштерије послужити.

Можда ће ово покренути продају ушећеренога меда и у нас.

Б. К.

О лијечењу и сузбијању пчелиње куге.

Од Васе Бановића, директ. грађ. школе.

(Насгавак.)

Кошницама, у које бих претресао обољеле пчеле, додао бих обично мале посудике с карболом ради трајног дезинфиковања, што препоручује и г. Броз, а те посудике додајем и данас и то не само претресенима, већ и здравим кошницама. Истина, нијесам се могао о том увјерити, да ли карболне паре пријече расиротирање саме болести, јер ми се трухлеш није појавио ни у оним кошницама, у којима не бих додавао карбола. Но ипак га за бољу сигурност употребљавам и данас.

Осим тога треба на свакој таковој кошници, у коју су претресене обољеле пчеле, затворити лијепо решетком, однијети

у подрум, да бар два дана гладује. Након тога изнесе се кошница напоље, постави на мјесто старе, обољеле кошнице и неколико вечери прихрањује водом разријеђеним млаким медом.

Пазити морамо и на то, да кошница, у коју претресамо пчеле, буде по својој спољашности једнака, или бар сасвим налик на стару обољелу кошницу, из које пчеле претресамо. А то је потребно ради тога, да се претресене пчеле враћајући се првих дана с паше не би пометњом залијетале у сусједне кошнице, у које би могле врло лако и да болест пренесу.

Међутим морамо и то да споменемо, да се претресање појединих кошница, које су обољеле од куге, исплаћује само у прољећу и у љету, док још траје пчелиња паша. А може тај посао да се с успјехом обавља још и у јесен, али само у овим крајевима, где има доста јесенске паше. Нађе ли се напротив, да је која кошница обољела од куге тек у јесен, кад је већ престала свака паша, па ако је таква кошница друштвом јака, нека се у том стању остави преко читаве зиме. Такву кошницу треба да претресемо у чисту кошницу тек на прољеће, чим буде изгледа, да ће пчеле моћи започети с градњом саћа, па ма тај посао текао и најспорије.

Нађе ли се на пчелињаку у јесен више обољелих кошница, па ако су друштва у њима слаба, нека се такве кошнице оставе на миру све до неко доба зиме, док мало не позабораве мјеста, на којима су стајале. Онда треба такве обољеле слабице заједно с болесним саћем однијети у подрум, ту их поспајати, да дођу све по два, или по три друштва у једну кошницу. Ако је икако могуће, треба да код спајања дођу сусједна друштва заједно, а није од потребе, да се при том употребљавају чисте кошнице, већ саме те заражене. Спојеним кошницама ваља одузети све болесно саће, које се може да употријеби за восак, а остави им се по неколико оквирића с медом и то, ако је могуће таквих, у којима није било трухла легла. Те кошнице нека остану у подруму све тамо до првих топлијих дана у фебруару, кад стану остале пчеле, које су напољу презимиле, да излијећу ради прочишћавања. А онда треба да се изнесу напоље и те болеснице. У подруму су се морале тако дуго држати само ради тога, да сасвим забораве на она мјеста, на којима су стајале прошлога љета. Јер кад својих старих мјеста не би заборавиле, лако би се могло десити, да би се залијетале у туђе кошнице, а тим би у њих пренијеле и кугу. Када те болеснице изнесемо напоље, треба да сваку поставимо, ако је икако могуће, не средину онога простора, гдје су двије, или можда три обољеле сусједне кошнице, што су у једну преко зиме спојене, стајале прошлога љета. Чим настане у природи које повољнија паша, морају се та, још увијек болесна друштва да претресу у посве чисте кошнице. Разумијева се само по себи, да се и такве кошнице, које су доведене у стање роја морају с пролећа чешће прихрањивати, док не настане обилнија паша.

Многи пчелар, који пажљиво прочита ове ретке, могао би рећи, да је тај посао око обољелих пчела одвећ мучан и теготан, и да изискује врло много бриге и труда. Признајем и сам, да је тако, али је свакако и то боље, неголи тотално уништење обољелих кошница. Пчелар, који има више кошница, лако би, истина, прегорито губитак понеке своје кошнице, мада нико томе није рад и свакоме је жао сваке поједине. Али што би тек рекли почетници и они, који имају премало кошница, кад би морали да прибјегну к томе средству. Они доиста не би могли да поднесу такве жртве и рађе би пустили, да им све кошнице оболе, неголи да униште ма једну једину. Но и онај кованџија, који има повећи број кошница, па уништи због болести једну или двије, није сигуран, да му се доскора не ће појавити болест на трећој, четвртој и тако редом. Па тим постепеним уништавањем могао би лако остати без и једне. — У осталом, ако је друштво посве слабо, најбоље ће бити по свакога, да такву кошницу уништи, што је најједноставнији и најсигурнији посао.

(Наставиће се.)

Шатори против туђица.

Туђице су заиста непријатни, често несносни а каткада и опасни гости на пчелињаку, па зато није чудо, што пчелари све покушавају и свакојако се довијају, само да их што мање изазивају, а ако се изазову и појаве, да им што пре на пут стану, док још не отму маха. Особито за почетника, који је још спор и бојажљив, оне су велика невоља, па зато се сваки час чују тужбе: шта да радим, не могу на пчелињаку да посвршавам ни најнужније послове од туђица?

Туђице су најгоре управо помамне, када се јако наваде на мед, или када добра паша нагло пресече. Да нам се пчеле не намаме на мед, то стоји до нас, али да паша не пресече, томе ми на пут стати не можемо. Та помама туђица, када паша пресече, не траје дуго. Зато за првих дана, када паша пресече, не треба кошнице отварати нити око њих што год радити, јер ако тада радимо на пчелињаку, можемо пчеле тако узбунити, да не само наше, него ни суседно двориште, нема мира од раздражених пчела. Када се пчеле кроз неколико дана науче на оскудну пашу, умире се, па се тада опет може око њих радити.

Познато је, да је најбоље када се туђице појаве, радити на пчелињаку за јутра рано док не оживе лет и пред вече

када лег малакше. То је лако рећи, али није свакоме могуће баш само изјутра и пред вече радити на пчелињаку, јер многи пчелар у то доба има можда и друга посла. Има полова на пчелињаку, који не трпе одлагања, а богме на већим пчелињацима, особито када треба истресати мед или спремати кошнице за зиму, вије могуће посвршавати послове радећи само зајутра и пред вече. Осим тога, када једаред отпочну туђице терати свој занат увелико, тада излећу још пре зоре, а у вече до мркле ноћи облећу са свију страна не само кошнице него и пчелара, чекајући да отвори коју кошницу. Туђице доиста прате пчелара и нађу га ма био на којем крају пчелињака. Више пута вадећи саће ради истресања меда или радећи други посао, да бих замео траг и да бих их заварао, прекидао сам посао у оном реду где сам радио, па сам отишао што даље на други крај пчелињака, али док сам отворио кошницу, туђице су биле ту.

Почетнику је и зато неугодно радити око кошница рано ујутро и касно пред вече, што су у то доба све старије пчеле, које радије уједају, код куће.

Зато су се пчелари којих кошнице нису у павиљонима, него свака за себе напољу, свакојако довијали да доскоче туђицама. Па и сам сам борећи се са туђицама, измишљавао разне начине, како да и поред туђица свршим по који хитан посао, онда када доспем и када ја хоћу, а не када ми туђице допусте да радим. Да туђице изиграм, ја сам ову кошницу, у којој сам имао нешто да свршим, уносио у колибу од дасака, у којој и мед истресам, те у коју не могу пчеле да улазе. На колиби је била прорезана рупа, на коју је дошло лето од унесене кошнице. Тако сам могао, пркосећи туђицама, да као у павиљону мирно свршим по који хитан посао. Да се пчеле из те кошнице не би којекуда разлетале, метнуо сам за то време, на њено место, на пчелињаку, празну кошницу. Сада се помажем и пркосим туђицама шатором против туђица, којег сам сам у нужди измислио. Истина је, да је човек у нужди досетљив. Како овај мој шатор изгледа, рећи ћу вам, док опишем шаторе за тај посао, што су их други измислили.

Да се доскочи туђицама, управо да се радом око кошница у време слабе паше не изазову туђице, служе се пчелари лаким шаторима од ретког ткања, као што су мреже против

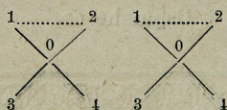
муха, комараца и т. д. што се лети на прозоре прекивају. За нужду може се узети за тај посао и т. зв. тил, али је сувише слаб.

Тих шатора има разне врсте. Могу бити на 4 ћошка, слични онима кавезима, у којима се леги чува месо, или на свод као арњеви, или у кут као колиба. Сви морају бити толико велики да могу покрити пчелара и кошницу око које ради. Грађа за таки шатор, треба да је од што лакшег дрвета, од липовине, врбовине, лесковине, бамбусове или шпанске трске, да га је лако пренашати од кошнице до кошнице. Навлака му је као што рекох од реткога ткања, која се скроји и сшије према облику грађе, па преко ње превуче. Ти шатори чине добру услугу, само су неспретни зато, што се не могу раставити, па ако се унесу у какву стају, да не кисну, заузимају много места. Зато да их не би морали од кише склањати под кров особито кад није пчелињак код куће, а да опег навлака на киши не трухне, не треба навлаку (мрежу) за грађу прикупати, него само превући, да се после свршена посла, може лако и брзо свући и склонити.

Од свију тих шатора најбоље ми се допада шатор у којег се даје и грађа лако склопити, па склопљен не заузима много виша места него један ивжињерски штит од сунца. Ја ћу по Ругу описати један таки шатор, па коме треба и коме се свиди, може га и сам направити.

Шатор којег ћу да опишем има облик обичне колибе или крова на кући, дакле у попречном пресеку има облик кута: $\wedge$ И тај шатор као и други, састављен је из лаке грађе и реткога ткања, којим је превучен.

За грађу тога шатора треба нам 4 танке и лаке летве, које морају бити дугачке 2·80 м. Две и две те летве наместићемо унакрст, да имају облик положеног крста (види слику) и на месту где се укрштавају, (означено са 0) спојићемо мо их завојем¹ тако да се могу око њега

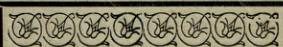

¹ Завој = шараф. — Шараф (Schranbe) није реч српска, али је готово стекла грађанско право у српском језику. Чуо сам и читао сам, где неки зову шараф: завој, вијак, завртањ; а „мутер“: пробушени шараф и навртањ и шарафова матица. У народу нашем може се али већ доста ретко чути, где кажу за шараф: „мушки шараф“ а за „мутер“: „женски шараф“, као што и за копчу кажу: мушка и женска копча. Она са кукицом је мушка, а она друга женска копча. Познато нам је, да се за мутер у Боца каже *орак*.

окретати, те да их можемо по вољи раширити или скупити. Када горње крајеве та два положена крста и то: 1 и 1, и 2 и 2 спојимо, добићемо грађу за наш шатор. Сада ћемо спојити крајеве 1 и 2 јаким канапом. Канап између 1 и 2 означен је на слици тачкама. Тај канап биће слеме нашега шатора. Колико је тај канап дугачак, толико ће нам бити дуг и шатор. Што је тај канап дужи, биће и шатор дужи али и нижи, а што је тај канап краћи, биће и шатор краћи али виши. За тим ћемо на горњим крајевима летава код 1 и код 2 утврдити по два јака канапа, који ће допирати од 1 до 3, и од 2 до 4 како на једном тако и на другом крсту, који чине стране шатора. На доњим крајевима једног и другог крста дакле код 3, 3 и 4, 4, треба да има по један јачи завој, а на мало час споменуте канапе, који иду од 1 до 3 и од 2 до 4 треба на даље крајеве привезати по један мали беочуг (карику), којима ћемо запињати те канапе за шарафе, који су на доњим крајевима летава код 3, 3 и 4, 4. Ти канапи, што ће спајати крајеве 1 и 3, и 2 и 4, треба да су нешто краћи него што је дужина између 1 и 3, и 2 и 4. Кад те канапе, што с једне и друге стране шатора спајају крајеве 1 и 3, и 2 и 4, добро затегнемо и зашнемо карике што су на њиховим доњим крајевима, за завоје на крају летава код 3 и 3, 4 и 4, тада ће се летве савити и напоље избочити (испујчити) а тиме ће шатор унутри постати про- странији. Ако летве нису витке, онда дакако да се од затезања канапа не ће моћи савити, него ће остати праве, те ће шатор имати облик обичне колибе са равним странама. Савсим на крајевима летава, што на земљи стоје код 3—3, и 4—4, направљене су од јачих искривљених ексера као неке канце, које се забоду у земљу и не дају да ветар лако преврне шатор. То нам је грађа за шатор. Свршиће се.

Пабирци.*

— Ове ће године бити скупштина и изложба њемачких, австријских и угарских пчелара у *Констанцу* у Бадешкој, а *конгрес хрватских и српских пчелара* држаће се у Вуковару, гдје ће прославити десетогодишњицу својега опстанка. У исто вријеме прославиће и пчеларско вуковарско друштво двадесетогодишњицу својега

* Под знаком — сабира пабирке уредник „Српскога Пчелара.“

опстанка и приредиће изложбу пчеларску, на коју се позивају сви пчелари хрватски и српски, да је својим излошцима украсе. Такође позивају се пчелари хрв. и српски, да се пријаве који желе предавати на конгресу. Свако предавање биће награђено са 20 круна, а пријавити се треба конгресном тајнику Фрањи Штигелмајеру учитељу у Ст. Јанковцима.

— **Хелен Хартли Џенкинс поклонила је дивну зграду у вриједности од 150 хиљада круна добротворном и културном фонду Савеза сједињених Срба „Слоге“ у Њујорку, на којој ће бити златним словима написане ријечи: „Српски дом, Хелен Хартли Џенкинс српскоме народу.“** Нека јој је хвала и слава!

— **Неки писци пчелари држе, да је бумбар непријатељ пчелињи.** Ја то нијесам опазио, јер сам врло ретко видио да бумбар око кошнице зуји. Није бумбар непријатељ пчелињи, него је баш пријатељ. Има биљака којима нектар стоји дубоко у чашици, да га пчеле не може домашити својом рилицом. Тако н. пр. црвена дјетелина. Бумбар може допријети својом рилицом до нектара у црвеној дјетелини, али он ипак пробуши чашицу са стране и тако долази краћим путем до нектара. Гдје год бумбари пробуше чашице од црвене дјетелине, ту се одмах нађу пчеле и употребе то на своју корист, те на те рупе могу и оне да дођу до нектара од црвене дјетелине. Бумбари су дакле од користи пчелама, а најмање су непријатељи њени. Цвјетови, којима нектар не стоји дубље од 6 mm. у чашици, ти се цвјетови или цвијеће зове пчелино цвијеће. Цвјетови, којима нектар дубоко стоји до 21 mm, ти се цвјетови или цвијеће зове бумбарско цвијеће, а којима нектар стоји у чашици још дубље, ти се зову лентирова цвијеће. Али бумбар употреби и нектар из лентировог цвијећа будући пробуши чашице у тијем цвјетовима, па тијем отвори пут и пчелама, да дођу до нектара, што иначе не би могле, јер им је рилица кратка, те не би могле доћи природним путем до нектара у лентирову цвијећу.

Питања и одговори.

Пит. 32. — Ја сам био скупио 1 килограм цветнога прашка од кукуруза. Прашак сам сипао у једну кутију од хартије, и кад сам напунио кутију затворим је и завијем у неке новине и тако оставим горе у прозор од собе, где не живим, као да сам знао, да ће 1910. г. наступити одмах после Сретенија лепо време. Ја хтедох дати тај прашак поред појила пчелама, али кад сам отворио кутију а оно мој прашак чудновато изгледа, као да се прогрушао и т. д. Не могу да знам, зашто се прашак покварио. Да ли сам га требао у какву лмену кутију оставити? Како ћу дакле најбоље сачувати цветни прашак преко зиме, да бих могао дати пчелама у пролеће, кад у природи нема још довољно цвет. прашка? и т. д.

Одг. — Држим да се ваш цветни прашак покварио, што је преко зиме увлачио влагу у себе. Да је био у каквој доброј затво-

реној флаши, мислим да се не би покварио. На пчеларској изложби у Руми, могли сте видети у добро заклопљеним флашама цветнога прашка. И ја сам као почетник у претераној бризи за пчелама сабирао и дао сабирати прамак од леске, дрена, врбе, липе и другог цвећа, али сам увидео, да тај сабрани и сасушени цветни прах, никада није оно што је свеж прах на цвету. Зато га и не сакупљам. — У кошницама има увек и преко зиме рђе, у некој маће у некој више, а рђа је, цветни прах смешан медом и пчелињом пљувачком. Особито кошнице, које су биле за дуже време безмаци, имају каткада и сувише рђе. И оно саће које изгледа да је пуно меда, више пута има у себи много рђе. Пчеле много пута, особито када удари добра паша, нанесу меда и у ћелице у којима је рђа, па буде до половине ћелице рђа, а оно друго мед. Данас има разних сурогата, којима хоће пчелари да накнаде пчелама рђу. Ту је флорин, па разна брашна, па јаја, млеко и т. д. али се увидело, да се без свега тога може бити и опет лепо пчеларити. Но ко баш хоће да својим пчелама помогне, нека у јесен добро измуља саће у којем има меда и рђе, нека то добро сабије у какав суд — прелије медом, па тиме нека прихрањује пчеле у пролеће. То је боље од свију сурогата. Прашак са кукурузњег цвета још маће вреди, него прашак са осталог цвећа. Ако пчеле имају друге паше, на кукуруз и негледају.

К.

Пит. — ЗЗ. Како се сече ушећерен мед на мале коцке, као што се од прилике сече сапун? Шта треба да радим, да се мед ушећери?

Одг. — На ово питање, наћи ћете одговор у мојем чланку „У прилог продавању и куповању ушећеренога меда“, који је чланак изишао у прошлом броју.

К.

≡ ОГЛАС. ≡

Ко жели узети вештачкога саћа и продати мед нека се обрати у Руму на

2-7 **Управу „Срп. Пчеларске Задруге“**

За све што се тиче администрације од 1. јануара 1903. треба се обраћати на „Српску пчеларску задругу у Руми“. Рукописе, књиге и листове у замену и друго што се тиче уредништва, треба шилати на: Уредништво „СРПСКОГА ПЧЕЛАРА“ у Карловце.

Власник и издавалац Српска Пчеларска Задруга у Руми.